

неких процедур, підтримують цю віртуальну реальність. Такими процедурами являються процедури створення квазі-пам'яті і квазі-смысла з допомогою пониження порога сприйняття і/або підвищення інтенсивності сигналів ізвне в певній області мережі. Таким чином, дана область грає роль аттрактора, який захоплює кожне нове опорне слово або вираження, асоційоване з іншими знаками, вже присутніми в зоні квазі-смысла.

Дана публікація є частиною дослідження, конкретизуючого модель самоорганізації в когнітивній системі. Повна версія ґрунтується на нашій попередній роботі [Пихтовникова 2012] і містить також опис обмежень роботи когнітивної системи, принципу фрактальності в лінгвістиці і етапів самоорганізації мовного вироблення. В **перспективі** необхідні більш детальні дослідження для обґрунтування висказаних гіпотез, що буде сприяти синтезу когнітивної і синергетическої парадигм в лінгвістиці.

Литература

- Алефиренко Н. Ф. Лингвокультурология. Ценностно-смысловое пространство языка / Н. Ф. Алефиренко. – М. : Наука, 2005. – 224 с. Боровиков В. В. STATISTICA для профессионалов / В. В. Боровиков. – С-Птб. : Питер, 2001. – 656 с. Бронник Л. В. Когнитивная лингвистика – новый этап в науке о языке и мышлении / Л. В. Бронник // Вестник Адыгейского гос. ун-та. Серия «филология и искусствоведение». – Майкоп : АГУ, 2008. – Вып. 10. – С. 34–36. Гаврилова Т. А. Базы знаний интеллектуальных систем / Т. А. Гаврилова, В. Ф. Хорошевский. – СПб : Питер, 2000. – 384 с. Мартинюк А. П. Словник основних термінів когнітивно-дискурсивної лінгвістики / А. П. Мартинюк. – Харків : ХНУ імені В. Н. Каразіна, 2012. – 196 с. Никитин М. В. Основания когнитивной семантики / М. В. Никитин. – СПб. : РГПУ, 2003. – 277 с. Пихтовникова Л. С. Лингвистика: основы и очерк направлений / Л. С. Пихтовникова. – Харьков : ХНУ имени В. Н. Каразина, 2012. – 180 с. Приходько А. Н. Концепты и концептосистемы / А. Н. Приходько. – Днепропетровск : ДНУ, 2013. – 307 с.

УДК 81'42=111

ПОТАПЕНКО С.І.

(Ніжинський державний університет імені Миколи Гоголя)

ПРО ПОДІЇ НА МАЙДАНІ – АНГЛІЙСЬКОЮ: ЛІНГВОКОГНІТИВНИЙ АНАЛІЗ

У статті запропонована подальша диференціація трьох рівнів категоризації – базового, суперординатного та субординатного – для пояснення семантики номінативних засобів англійської мови на позначення подій, які відбулися на столичному Майдані взимку 2014 року. Залучення з цією метою образ-схем – передконцептуальних структур сенсорного походження – дозволило встановити, що учасники подій зображуються на базовому рівні категоризації як індивіди, сукупності, множини або маси, а на субординатному рівні диференціюються в аспекті статичності, динаміки, сили або потужності. Запропонований підхід виявив, що на базовому і субординатному рівнях категоризації місце діяльності, подається у статичній або динамічній, а субординатній етнічній *Maidan* набуває метонімічних значень внаслідок укорінення в англійському дискурсі Інтернет-новин.

Ключові слова: англійський дискурс Інтернет-новин, рівні категоризації, образ-схема, номінативна одиниця, концептуальна метонімія, укорінення.

Потапенко С.І. О событиях на Майдане по-английски: лингвокогнитивный анализ. В статье предложена дальнейшая дифференциация трех уровней категоризации – базового, суперординатного и субординатного – с целью объяснения семантики номинативных средств английского языка, обозначающих события, которые произошли на столичном Майдане зимой 2014 года. Привлечение с этой целью образ-схем – предконцептуальных структур сенсорного происхождения – позволило установить, что на базовом уровне категоризации участники событий изображаются как индивиды, группы, множества или массы, а на субординатном уровне дифференцируются в аспекте статичности, динамики, силы или мощности. Предложенный подход позволил установить, что на базовом и субординатном уровнях категоризации место деятельности представлено в статике и динамике, а субординатный этноним *Maidan* приобретает метонимические значения в результате укоренения в англоязычном дискурсе Интернет-новостей.

Ключевые слова: англоязычный дискурс Интернет-новостей, уровни категоризации, образ-схема, номинативная единица, концептуальная метонимия, укоренение.

Potapenko S.I. Portraying events in Kyiv Maidan square in English: Cognitive analysis. The article suggests a further differentiation of three categorization levels – basic, superordinate and subordinate – to explain the semantics of the English nominative units denoting the 2014 events in Kyiv Maidan square. The reference to image schemas – preconceptual structures of sensorimotor origin – reveals that at the basic categorization level participants are represented as individuals, groups, totalities or

masses while at the superordinate level they are distinguished in terms of immobility, mobility, force or power. The applied approach reveals that both at the basic and subordinate categorization levels the place of activity is represented as mobile or immobile while the subordinate unit *Maidan* acquires metonymic meanings due to its entrenchment in the English discourse of Internet news.

Key words: English discourse of Internet news, categorization levels, image schema, nominative unit, conceptual metonymy, entrenchment.

Одним із найважливіших завдань сучасної когнітивної лінгвістики вважається об'єднання численних підходів [Evans 2007, с. 777-782] з подвійною метою: для створення загальної когнітивної теорії мови і для пояснення семантики й функцій конкретного мовного матеріалу. Про важливість останнього свідчить необхідність упорядкування численних номінативних засобів, які позначають недавні українські події в англійських ЗМІ, зокрема, на сайті новин Бі-Бі-Сі (www.bbc.com/news/). Семантика задіяних при цьому одиниць не може бути вичерпно пояснена лише за допомогою трьох відомих рівнів категоризації – базового, суперординатного й субординатного [Rosch 1978, с. 30]. Вони потребують подальшої деталізації для інтерпретації значення одиниць на позначення учасників (*person, people; supporters, demonstrators, protesters, activists; police*) і місця (*Independence Square, Maidan*) подій, які відбулися на початку року в Києві. З цієї метою рівні категоризації деталізуємо за допомогою дослідницького апарату образ-схем, які відтворюють нашу концептуальну систему за аналогією до сенсомоторної діяльності [Johnson 1987, с. xix], актуалізуючи найбільш доступні складники нашого досвіду, якими ми послуговуємося в повсякденній практичній діяльності. Їхнє використання у цьому дослідженні зумовлене тим, що задіяні номінативні одиниці здебільшого позначають стан справ, який концептуалізується через органи сприйняття у межах орієнтаційної мережі, утвореної топологічними, перцептивними, моторними й динамічними відношеннями. Топологічні образ-схеми фіксують місце об'єктів у різних напрямках від тіла спостерігача: СПЕРЕДУ – ПОЗАДУ, ЗЛІВА – СПРАВА, ЗВЕРХУ – ЗНИЗУ, ЦЕНТР – ПЕРИФЕРІЯ. Перцептивні схеми (МАСА – МНОЖИНА – ЗЛІЧУВАНІСТЬ – ОБ'ЄКТ) відбивають зміни візуальних образів внаслідок наближення спостерігача до об'єктів або віддалення від них. Моторні орієнтири фіксують трансформацію об'єкта у тривимірний простір внаслідок маніпуляцій із ним: (ОБ'ЄКТ) – ПОВЕХНЯ – МЕЖА – КОНТЕЙНЕР – ПОВНИЙ / ПОРОЖНІЙ – УКЛЮЧЕННЯ / ВИКЛЮЧЕННЯ – УМІСТ. Динамічні відношення відтворюють категоризацію об'єктів в аспекті руху (ШЛЯХ, ВЕРТИКАЛЬ, ЦИКЛ) або силової взаємодії (ПРОТИДІЯ, ПЕРЕШКОДА, УСУНЕННЯ ПЕРЕШКОДИ, ПРИМУШЕННЯ, ВІДВЕРНЕННЯ, ПРИТЯГАННЯ, ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ / ПОЗБАВЛЕННЯ МОЖЛИВОСТІ) [див. Потапенко 2009, с. 23-30].

Залучення дослідницького апарату образ-схем для подальшої диференціації базового, субординатного й суперординатного рівнів дозволяє створити детальнішу модель категоризації, яка пояснює семантику більшої кількості номінативних одиниць. За пропонованого підходу місце об'єкта категоризації фіксують топологічні образ-схеми, які відбивають перспективу його сприйняття: СПЕРЕДУ – ПОЗАДУ, ЗЛІВА – СПРАВА, ЗВЕРХУ – ЗНИЗУ, ЦЕНТР – ПЕРИФЕРІЯ. Категоризація базового рівня, на якому об'єкт сприймається як перцептивний або функціональний гештальт [Rosch 1978, с. 31], здійснюється у двох ракурсах: візуальному і моторному. Візуальна перспектива встановлюється стосовно орієнтирів МАСА – МНОЖИНА – ЗЛІЧУВАНІСТЬ – ОБ'ЄКТ, які репрезентують образи, отримані з різної відстані, і позначені незлічуваними й збірними іменниками, одиницями у множині й однині. Моторні маніпуляції з об'єктами відображені такою послідовністю образ-схем: (ОБ'ЄКТ) – ПОВЕХНЯ – МЕЖА – КОНТЕЙНЕР – ПОВНИЙ / ПОРОЖНІЙ – УКЛЮЧЕННЯ / ВИКЛЮЧЕННЯ – УМІСТ. Диференціація об'єктів на субординатному рівні, пов'язаному з індивідуальними виявами категорій [Taylor 1996, с. 46-47], представлена відношеннями руху (образ-схеми ШЛЯХ, ВЕРТИКАЛЬ, ЦИКЛ), і силової взаємодії (ПРОТИДІЯ, ПЕРЕШКОДА, УСУНЕННЯ ПЕРЕШКОДИ, ПРИМУШЕННЯ, ПРИТЯГАННЯ, ВІДВЕРНЕННЯ, ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ і ПОЗБАВЛЕННЯ МОЖЛИВОСТІ).

Мета цієї розвідки полягає у застосуванні орієнтаційної методики категоризації для пояснення семантики одиниць на позначення учасників і подій на столичному Майдані.

Проведений аналіз виявив, що номінативні одиниці співвідносять учасників подій з двома рівнями категоризації: базовим, який подає їх в аспекті повсякденної діяльності (*person, people*), та субординатним, котрий враховує специфіку виконуваної діяльності: *supporters, demonstrators, protesters, activists*. Певні труднощі викликає категоризація учасників подій, позначених іменником *police*, який іменує людей, що працюють на офіційну організацію, завдання якої полягає у затриманні злочинців і забезпеченні дотримання законів (“the people who work for an official organization whose job is to catch criminals and make sure that people obey the law”) [LDCE 2003, с. 1263]. За

екстралінгвальними критеріями наявність у правоохоронців форми дає підстави зараховувати їх до базового рівня категоризації, на якому об'єкти сприймаються як перцептивні і функціональні гештальти [Rosch 1978, с. 31], адже ми можемо легко помітити таких людей. Водночас, мовні дані, а саме сполучення іменника *police* з предикатами, які вказують на протистояння між правоохоронцями і певними групами протестувальників, свідчать про використання цієї одиниці для позначення осіб на субординатному рівні.

Базовий статус іменника *people* виявляється у його залученні для зображення учасників у двох перспективах: як МАСИ-кількості, утвореної значним числом осіб, яких практично неможливо порахувати, і як МАСИ-якості, яка акцентує тілесні властивості індивіда, які сприймаються з надблизької перспективи, тобто при максимальному наближенні до індивіда. У значенні МАСИ-кількості іменник *people* іменує численні групи: населення всієї країни, напр., “*From my side, I will show more understanding to the demands and ambitions of people*” (30.01.2014), і зібрання значної кількості учасників, напр., *200,000 people have rallied in the Ukrainian capital Kiev* (15.12.2013). Крім числівників, МАСА-кількість відображена сполученням іменника *people* з одиницями *thousand*, напр., *Thousands of people joined a new rally in the centre of the capital, Kiev* (3.02.2014), *hundred*, напр., *Hundreds of people remain on the streets of the capital, Kiev* (29.01.2014), або *hundreds of thousands*, напр., *Hundreds of thousands of people have taken to the streets* (8.12.2013). Найбільша МАСА-кількість позначена еліптичними фразами без іменника *people*, напр., *Sunday’s rally in Kiev, attended by tens of thousands, heard calls from opposition politician to disregard the new laws* (19.01.2014). Додаткові ракурси діяльності мас людей акцентуються означеннями, які вказують на їхню налаштованість, напр., *Peaceful people took to the streets* (13.12.2013), або дієсловами з семантикою переміщення, напр., *The opposition has also accused the authorities of bussing people into Kiev* (15.12.2013).

У значенні МАСИ-якості, яка імплікує апеляцію до тілесної безпеки, іменник *people* сполучається з одиницями на позначення шкоди (*hurt, injure*), напр., *Several people were also hurt overnight* (10.12.2013), смертей, напр., *Two people died* (23.01.2014), або вбивств, напр., *At least five people have been killed in violence* (28.01.2014). Кількість постраждалих додатково диференціюється сполученням іменника *people* з одиницями *dozens* і *scores*, які вказують на МНОЖИНУ, напр., *Scores of people were injured* (10.12.2013). Водночас, належність постраждалих до однієї з конфліктуючих сторін наголошується взаємодією іменника *people* з субординатними одиницями (*protesters*), напр., *The health ministry says 88 people, mostly protesters, are known to have been killed in clashes since 18 February* (23.02.2014).

Субординатні номінації – *supporters, demonstrators, protesters, activists* – відбивають різний ступінь активності учасників антиурядових виступів: статичність, динамічність, силу і потужність.

Статичні учасники, позначені іменником *supporters* „прибічники”, представлені як ціль словесного ПРИМУШЕННЯ дієсловами мовлення *say, tell, urge*, напр., *On Sunday Mr Klitchko told supporters in Kiev: “The crisis will end”* (2.02.2014), або як нерухома група, яка перебуває в певному місці, на що вказують дієслово *remain*, напр., *Thousands of opposition supporters remain in Kiev’s Independence Square* (23.02.2014), або іменник *camp*, напр., *They came close to government supporters who are camped next to parliament* (6.02.2014).

Динамічні учасники, ідентифіковані субстантивом *demonstrators*, подаються у двох ракурсах – у статистиці й у русі. Подібно до прибічників, про яких ішлося вище, статичність демонстрантів відображена їх співвіднесенням з ціллю словесного ПРИМУШЕННЯ, напр., *She addressed the demonstrators in Independence Square* (22.02.2014), або позначена предикатами, які вказують на їхнє розташування в певному місці: *be*, напр., *He is now in hospital in Kiev under guard from both police and anti-government demonstrators* (2.02.2014), чи *remain*, напр., *Hundreds of demonstrators remain camped* (13.12.2013). Динамічний аспект діяльності демонстрантів передається сполученням іменника *demonstrators* з одиницями на позначення руху: зі стійким словосполученням *take to the streets*, напр., *Demonstrators first took to the streets in late November* (29.12.2013), або з дієсловами зі значенням переміщення (*arrive, march*), напр., *Demonstrators are arriving in Kiev* (13.12.2013).

Силові учасники, позначені іменниками *protesters* і *police*, співвідносяться з джерелом і ціллю ПРОТИДІЇ, ПРИМУШЕННЯ або ПЕРЕШКОДИ при зображенні протистояння, а дії протестувальників додатково спрямовані проти різного роду артефактів.

Приблизно однакова потужність протиставлених сторін – протестувальників і правоохоронців – імплікована сполученням іменників *protesters* і *police* з одиницями на позначення ПРОТИДІЇ: вона подається здалеку іменником *clashes*, напр., *Clashes between police and protesters at the end of last month* (10.12.2013), або зблизька при послідовному вживанні одиниць на позначення джерела, цілі й вектора ПРОТИДІЇ, позначеної дієсловами *advance, dislodge, take up positions*, напр., *Police in the*

Ukrainian capital Kiev launched a fresh attack on anti-government protesters (19.02.2014).

Більша потужність однієї зі сторін протистояння відображена сполученням іменників *protesters* і *police* з предикатами, які вказують на різну інтенцію дій: ПРИМУШЕННЯ, ПЕРЕШКОДУ або УСУНЕННЯ ПЕРЕШКОДИ.

Протестувальники як ціль ПРИМУШЕННЯ зображені одиницями *give a deadline, drive away, oust*, напр., *Force would not be used against peaceful protesters* (11.12.2013), а як джерело – предикативними групами *give 48 hours, demand, repeat the calls for the resignation, want*, напр., *The protesters are now demanding that the local governor should resign immediately* (24.01.2014). При цьому їхня потужність акцентується сполученням іменника *protesters* з одиницями на позначення МАСИ-кількості, напр., *Thousands of Ukrainian protesters have gathered in Kiev's Maidan square to demand that the president step down* (2.02.2014). Предикати з семантикою ПЕРЕШКОДИ відбивають домінування однієї з протиставлених сторін: влади, напр., *The authorities banned the wearing of helmets by protesters* (28.01.2014), або протестувальників, напр., *Protesters on the streets of the capital also rejected the move* (29.01.2014). Натомість, УСУНЕННЯ ПЕРЕШКОДИ здебільшого співвідносить з джерелом дії владу, яка пропонує амністію, позначену іменником *amnesty*, напр., *The Ukrainian parliament has passed a law providing amnesty to protesters detained during the recent unrest* (29.01.2014), або дієсловом *free*, напр., *Ukrainian authorities have freed the last of 243 protesters detained during almost three months of unrest* (14.02.2014). Найбільша потужність джерела сили відображена одиницями на позначення ПОЗБАВЛЕННЯ МОЖЛИВОСТІ, яке імплікує тілесне пошкодження або смерть. При цьому з його ціллю співвідносяться як правоохоронці, напр., *Protesters had stabbed and wounded three policemen* (28.01.2014), так і протестувальники, напр., *Two protesters have been killed* (22.01.2014).

Цілі діяльності протестувальників, представлені артефактами, корелюють з одним із моторних орієнтирів: (ОБ'ЄКТ) ПОВЕХНЯ – МЕЖА – КОНТЕЙНЕР – ПОВНИЙ / ПОРОЖНІЙ – УКЛЮЧЕННЯ / ВИКЛЮЧЕННЯ – УМІСТ. Зовнішня дія на будівлі-ОБ'ЄКТИ позначена дієсловами *march on, reach, storm, take over, target*, напр., *Protesters tried to reach parliament* (19.01.2014), будівлі як КОНТЕЙНЕРИ, тобто у внутрішній перспективі, зображені предикатами, які вказують на рух УСЕРЕДИНУ (*get in, occupy, walk into*), напр., *Protesters in Kiev have walked unchallenged into the president's official and residential buildings* (22.02.2014), або НАЗОВНІ (*end occupation, leave, vacate*), напр., *Ukraine protesters leave justice ministry* (27.01.2014). Різний ступінь пошкодження артефактів відображений одиницями на позначення повалення пам'ятників, напр., *Protesters toppled a statue of Lenin and smashed it with hammers* (8.12.2013), або руйнування об'єктів, напр., *On Friday night protesters burned tyres* (27.01.2014).

Уживання в одному контексті одиниць на позначення динамічних (*demonstrators*) і силових (*protesters*) учасників подій створює ефект поступового посилення напруги, напр., *Thousands of demonstrators protested outside the parliament building* (3.12.2013), або диференціює групи за ступенем активності, напр., *Demonstrators are blockading government buildings [...]. Some protesters have put up barricades on Independence Square* (2.12.2013). У наведеному прикладі іменник *demonstrators* позначає пасивних учасників, які лише стоять біля урядових будівель, а субстантив *protesters* уводить активнішу групу, яка споруджує барикади.

Потужні учасники, позначені іменником *activists*, зображені як джерела захоплення об'єктів, мовлення або як політичні фігури. Предикати захоплення вказують на більшу активність осіб, ніж дієслова, які описують дії протестувальників: діяльність активістів позначена одиницями *invade* „захопити”, напр., *Also on Sunday, activists invaded Trade Unions House* (2.12.2013), та *seize* „заволодіти”, напр., *Activists seized a number of government offices across Ukraine* (25.01.2014). Потужність активістів додатково підкреслюється важливістю захоплених будівель, напр., *Meanwhile activists briefly occupied the first floor of the energy ministry's main building in central Kiev* (25.01.2014), та означеннями, які піднімають їхній суспільний статус: вказують на належність до опозиції, напр., *Thousands of Ukrainian opposition activists, some carrying shields and baseball bats, marched from their camp on Independence Square in the capital Kiev* (6.02.2014), зараховують до опозиційних лідерів, напр., *Meanwhile, the severely injured Ukrainian opposition leader Dmytro Bulatov has arrived in Lithuania for medical treatment* (3.02.2014), чи пов'язують з опозиційними партіями, напр., *Activists and opposition parties are hoping hundreds of thousand of people will take part in a "Dignity Day" rally* (15.12.2013).

Потужність активістів виявляється у впливовості їхнього слова: вони висувають вимоги, на що вказують дієслова мовлення, напр., *Activists say they are against widespread government corruption* (25.01.2014), і навіть беруть участь у переговорах із зарубіжними лідерами, напр., *Baroness Ashton will hold talks with government officials, opposition activists and civil society groups* (9.12.2013). Активістам

як потужним фігурам присвячені окремі статті: вони позначаються в заголовках (*Ukraine activist says he was abducted and tortured*) та в інтродуктивних блоках, напр., *A leading activist in Ukraine's street opposition says he was abducted and tortured* (31.01.2014).

Іменник *activists* поширюється в текстах, опублікованих після 20 січня 2014 року, коли почалося розшарування учасників за ступенем впливовості. Відповідно, іменник *activists* сполучається з одиницями, які раніше описували діяльність протестувальників: при позначенні амністованих, напр., *He said amnesty would be granted to those detained activists who had not committed grave crimes* (24.01.2014), або загиблих, напр., *The unrest has escalated in recent days with the deaths of four activists* (27.01.2014).

Потужність активістів підкреслюється одночасним вживанням в одному контексті іменників *activists* і *protesters*. По-перше, їхня більша помітність виявляється у тому, що вони озвучують вимоги, висунуті протестувальниками, напр., *Protesters later widened their demand to include the fight against what activists say are widespread government corruption and abuse of power* (24.01.2014). По-друге, протестувальники помирають, а активісти продовжують боротьбу, напр., *They were referring to the death of protesters over recent weeks as anti-government activists clashed with riot police* (4.02.2014). По-третє, активність протестувальників понижується сполученням іменника *protesters* з прикметником *moderate*: *A number of activists who had been occupying an agriculture ministry building abandoned the property on Wednesday, after apparent pressure from moderate protesters* (29.01.2014).

Послідовне вживання в одному сегменті тексту трьох одиниць – *demonstrators*, *opposition*, *activists* – диференціює учасників в аспекті їх активності, напр., *So far has been no sign of demonstrators leaving the streets and the opposition has called for renewed protests. Activists continue to occupy Kiev's central square* (28.01.2014). Згідно з наведеним прикладом, демонстранти перебувають на вулицях, активісти займають будівлі, а опозиція закликає до протестів.

Місце події – Майдан – зображений в аналізованих текстах на двох категоризаційних рівнях: на базовому англійським варіантом *Independence Square* і на субординатному етнонімом *Maidan*. На базовому рівні прийменники *in* та *on* подають площу Незалежності у двох ракурсах – статичному й динамічному.

Статичне зображення площі, імпліковане прийменником *in*, який вказує на тривимірний простір [Dąbrowska 2004, с. 99], виявляється у приверненні уваги читачів до референтів, співвідносних з орієнтирами моторної послідовності (ОБ'ЄКТ) – ПОВЕХНЯ – МЕЖА – КОНТЕЙНЕР – ПОВНИЙ / ПОРОЖНІЙ – УКЛЮЧЕННЯ / ВИКЛЮЧЕННЯ – УМІСТ. Ефект статичності досягається локалізацією учасників подій, співвідносних з УМІСТОМ, у ЦЕНТРІ площі, у її МЕЖАХ або ПЕРЕД натовпом. Розміщення учасників-УМІСТУ в ЦЕНТРІ площі як тривимірному просторі відображене сполученням прикметника *main* з іменником *camp*, напр., *Steve Rosenberg described the barricades at the main protest camp in Independence Square* (13.12.2013); дієсловом *remain*, яке фіксує місце протестувальників, напр., *Several thousands pro-EU protesters remained overnight in Independence Square ahead of the rally* (15.12.2013), або їхнього табору, напр., *A sprawling tent city remains in a central square, where some denounced the decision to end the occupation* (17.02.2014). Взаємодія учасників-УМІСТУ і орієнтира СПЕРЕДУ виявляється у локалізації предикатами говоріння (*address, announce, speak, tell, urge*) мовців, до яких слухачі зазвичай повернені обличчям, напр., *Boxer-turned-protest leader Vitaly Klitschko told the crowds gathered in Independence Square that the fight would go on* (29.01.2014). Взаємодія учасників-УМІСТУ з МЕЖАМИ площі імплікується одиницями *rally*, напр., *Hundreds of thousands of people will take part in a "Dignity Day" rally in central Independence Square* (15.12.2013); *demonstration*, напр., *Another demonstration is due to take place in Kiev's central Independence Square* (16.02.2014); *demonstrators*, напр., *Demonstrators braving freezing conditions in Kiev's Independence Square – widely known as the Maidan – also occupied a government building* (24.01.2014).

Динамічна концептуалізація площі прийменником *on* корелює з уживанням одиниць на позначення переміщення людей (*arrive, congregate, march, move*), напр., *People arrived at the rally on European square, with families and children* (24.11.13), та активності правоохоронців (*assault, attack, clashes, take action*), напр., *Police launched their latest assault on Independence Square, also known as the Maidan* (19.02.2014). Крім опису пересування учасників, динамічне зображення площі досягається одиницями на позначення різних видів діяльності: спорудження об'єктів (*barricades, tents*), напр., *Protesters put up barricades on Independence Square* (2.12.2013), їхній ремонт, напр., *The main protest encampment on Independence Square has been strengthened* (15.12.2013), або їх розпорощене розташування, напр., *Hundreds of demonstrators remain camped out in freezing temperatures on Independence Square* (13.12.2013).

Протиставлення статичної і динамічної перспектив зображення площі посилюється при вживанні в одному контексті обох прийменників, напр., *Police launched two assaults on Kiev's Independence Square, also known as the Maidan. As police gained ground in the Maidan, stones and petrol bombs were met with tear gas* (19.02.2014). Прийменник *on* у першому з наведених речень імплікує вищу динаміку руху правоохоронців за межами Майдану, ніж на площі, де їхнє пересування сповільнюється внаслідок опору протестувальників.

Крім двох розглянутих прийменників, безперешкодний рух уздовж площі акцентується одиницею *across*, напр., *A sea of Ukrainian flags fluttering across Independence Square* (29.12.2013), а майдан з прилеглими ділянками позначається прийменником *at*, напр., *News agency estimates of the size of the crowd at Independence Square ranged from 150, 000 to 3000, 000* (15.12.2013).

Поряд із місцем діяльності, напр., *In speeches from the main stage, protest leaders urged people already on the Maidan to stand firm* (19.02.2014), на більш пізніх етапах розгортання подій етнонім *Maidan* позначає різні компоненти ВМІСТУ, тобто набуває метонімічного значення, яке полягає у преференційному зсуві у межах однієї когнітивної сфери [Pantner 2007, с. 238]. Розвитку цього значення передують дискурсивна асиміляція етноніма, яка супроводжується когнітивним процесом укорінення (*entrenchment*), тобто переведення в довготривалу пам'ять концептів і конструкцій внаслідок їхнього постійного повторення [Langacker 1987, с. 118; Schmid 2007, с. 118]. Відповідно, у дискурсі Інтернет-новин Бі-Бі-Сі етнонім *Maidan* має дві форми: пояснювальну й укорінену. За пояснювального вживання його значення спочатку тлумачиться класифікаторами, представленими одиницями базового рівня категоризації у дужках, напр., *Maidan [Independence Square]* (3.12.2013), і *square*, напр., *Maidan [square]* (15.12.2013), хоча в окремих випадках у цій позиції зустрічається етнонім, напр., *Independence Square (Maidan)* (31.01.2014). На другому етапі укорінення етнонім приєднується до класифікатора означенням *known*, яке відсилає адресата до попереднього досвіду, напр., *Police launched their latest assault on Independence Square, also known as the Maidan* (19.02.2014), а в деяких контекстах сполучається з прислівником *widely*, який сигналізує про значний ступінь дискурсивного вкорінення етноніма, напр., *In Kiev's Independence Square – widely known as the Maidan – protesters also occupied a government building* (24.01.2014). На третьому етапі укорінення етноніма означення *known* випускається внаслідок відсутності потреби у відсиланні до попереднього досвіду, напр., *The deal failed to end the protests and huge crowds remain in Independence Square, the Maidan* (22.02.2014). На четвертому – фінальному – етапі укорінення етнонім функціонує без будь-яких класифікаторів, що свідчить про його вільне розуміння глобальною англомовною аудиторією: він уживається в заголовку (*Ukraine rally in Maidan targets Yanukovich*) і з незначними поясненнями у вступі (*Thousands of Ukrainian protesters have gathered in Kiev's Maidan square to demand that the president step down* (2.02.2014), а також у межах окремого тексту у кореферентній функції, напр., *Police launched two assaults on Kiev's Independence Square, also known as the Maidan. As police gained ground in the Maidan, stones and petrol bomb were met with tear gas* (19.02.2014).

Укорінення етноніма *Maidan* супроводжується розвитком метонімічних значень, що зумовлено наявністю у позначуваного концепту додаткових національних і діяльнісних складників. Етнонім іменує учасників протестів при сполученні з іменником *camp*, напр., *Ukraine's new interim government has been presented at Kiev's main protest camp, the Maidan* (26.02.2014), аудиторію, на яку вказують дієслова мовлення, напр., *Mikhail Khodorkovsky told the Maidan "there is another Russia"* (12.03.2014), або національний опозиційний рух в цілому, напр., *The henchmen of Maidan [protest movement] must stop attacking their own people* (14.04.2014). В окремих випадках точне метонімічне значення етноніма *Maidan* важко диференціювати: він одночасно іменує і табір, і людей, які в ньому перебувають, напр., *The Maidan is here to stay* (12.04.2014).

Висновки. Подальша образ-схемна диференціація категоризаційних рівнів – суперординатного, базового, субординатного – дозволяє пояснити семантику номінативних одиниць на позначення учасників і місця столичних подій, які відбулися на початку 2014 року. Одиниці базового рівня позначають МАСУ учасників у кількісному і якісному ракурсах, номінації субординатного рівня диференціюють учасників в аспекті статичності, динаміки, сили й потужності. Іменування місця – площі Незалежності – на базовому й субординатному рівнях виявляє зв'язок зі статичним і динамічним представленням подій, а етнонім *Maidan* як засіб субординатного зображення місця набуває метонімічних значень після укорінення в англомовному дискурсі новин.

Перспективи подальшого дослідження вбачаємо в застосуванні запропонованого орієнтаційного розуміння категоризації до аналізу засобів зображення подій в Україні в цілому та в окремих регіонах.

Література

Потапенко С. І. Сучасний англомовний медіа-дискурс / С.І. Потапенко: [монографія]. – Ніжин : Видавництво НДУ імені Миколи Гоголя, 2009. – 391 с. *Dąbrowska E.* Language, Mind and Brain: Some Psychological and Neurological Constraints on Theories of Grammar / E. Dąbrowska. – Edinburgh : Edinburgh University Press, 2004. – 262 p. *Evans V.* Cognitive Linguistics: An Introduction / V. Evans, M. Green. – Edinburgh: Edinburgh University Press, 2007. – 830 p. *Johnson M.* The Body in the Mind : The Bodily Basis of Meaning, Imagination, and Reason / M. Johnson. – Chicago; L. : The Univ. of Chicago Press, 1987. – 233 p. *Langacker R.W.* Foundations of Cognitive Grammar / R.W. Langacker. – Stanford : Stanford University Press, 1987. – Vol. 1. Theoretical prerequisites. – 516 p. *LDCE: Longman Dictionary of Contemporary English.* – Harlow : Pearson Education Limited, 2003. – 1948 p. *Pantner K.-U.* Metonymy / K.-U. Pantner, L. L. Thornburg // The Oxford Handbook of Cognitive Linguistics. – Oxford : Oxford University Press, 2007. – P. 236-259. *Rosch E.* Principles of categorization / E. Rosch // Cognition and Categorization. – Hillsdale (New Jersey) : Lawrence Erlbaum Associates Publishers, 1978. – P. 27-48. *Schmid H.-J.* Entrenchment, salience, and basic levels / H.-J. Schmid // The Oxford Handbook of Cognitive Linguistics. – Oxford : Oxford University Press, 2007. – P.117-138. *Taylor J.R.* Linguistic Categorization: Prototypes in Linguistic Theory / J.R. Taylor. – Oxford : Oxford University Press, 1996. – 384 p.

:

УДК 811.111'42

ПРОКОПЕНКО (ЄРЕМЕНКО) А.А.*(Харківський національний університет ім. В. Н. Каразіна)*

СЕМАНТИЧНИЙ ПРОСТІР НОМІНАЦІЙ ПОНЯТТЯ *HEALTHCARE* У ПРЕЗИДЕНТСЬКОМУ ДИСКУРСІ БАРАКА ОБАМИ

У статті ідеться про семантичний полі, його понятті та структурі. Була зроблена спроба структурувати лексико-семантичне поле лексеми Охорона здоров'я. Були вивчені та оброблені дані, які ґрунтуються на публичних виступах президента США Барака Обами з метою целью виділення найбільш вагомих концептів у дискурсі президента.

Ключові слова: дискурс, когнітивна лінгвістика, лексико-семантичне поле, лексема, маніпуляція, поняттєва система.

Прокопенко (Єременко) А.А. Семантическое пространство номинаций понятия *HEALTHCARE* в президентском дискурсе Барака Обамы. В статье идет речь о семантическом поле его понятия и структуре. Была предпринята попытка структурировать лексико-семантическое поле лексемы Здоровоохранение. Были изучены и обработаны данные основанные на публичных выступлениях президента США Барака Обамы с целью выделить наиболее весомые концепты в дискурсе президента.

Ключевые слова: дискурс, когнитивная лінгвістика, лексико-семантическое поле, лексема, маніпуляція, поняттєвая система.

Prokopenko (Yeremenko) A.A. Semantic Field of Nominations '*HEALTHCARE*' concept in Barack Obama's Presidential Discourse. The present paper deals with semantic field its notion and structure. We tried to make a structure of lexico-semantic field nominations of the lexeme *HEALTHCARE*. The data based on Barack Obama's public speeches were studied and analyzed. In order to specify the most important concepts in the presidential discourse.

Key words: discourse, cognitive linguistics, conceptual system, lexico-semantic field, lexeme, manipulation.

У сучасній політичній дискурсіології, зорієнтованій на когнітивно-комунікативні принципи антропоцентричної парадигми, актуальним є розгляд питань категоризації світу і водночас вербального впливу політичного дискурсу. Це зумовлює вибір **о б 'є к т о м** нашого аналізу є публічні виступи та інтерв'ю Барака Обами, а **п р е д м е т о м** є семантичний простір номінацій одного з його дискурсотвірних концептів – *HEALTHCARE*.

М е т а роботи полягає у структуруванні лексико-семантичного поля лексеми *HEALTHCARE* – імені відповідного концепту у президентському дискурсі Б. Обами. **А к т у а л ь н і с т ь** такої розвідки зумовлена важливістю проблематики охорони здоров'я у житті американського суспільства, у політичній програмі Обами. Аналіз виконаний у рамках домінуючої у наш час антропоцентричної парадигми у межах когнітивної лінгвістики.

М а т е р і а л о м дослідження є президентський дискурс Б. Обами, а саме інтерв'ю та публічні виступи президента США за час двох періодів у владі.

У нашому дослідженні виходимо з того, що у мовному та мовленнєвому світосприйнятті ми оперуємо поняттями про об'єкти, явища або почуття. Когнітивна лінгвістика тлумачить ці поняття як концепти [Жаботинская 2009, с.254], тобто «кванти інформації, підведений під тіло знака» [Кубрякова 1993, с. 23], тож концепти знаходяться не в мові, а в мисленні, а мова є засобом активації концепту. При цьому одна лексема – ім'я